

TITLUL I INTRODUCERE ÎN DREPTUL COMERCIAL

CAPITOLUL I DREPTUL COMERCIAL ÎN SISTEMUL UNITAR AL DREPTULUI PRIVAT ROMÂN

Secțiunea I **Fundamente**

1. Dreptul comercial în sistemul unitar al dreptului privat român. În mod tradițional, dreptul privat român a fost caracterizat ca un sistem de drept dualist, dualitate dată de principalele sale diviziuni: drept civil și drept comercial. Concepția s-a consolidat și s-a menținut timp de 124 de ani, cel puțin în perioada cuprinsă între adoptarea Codului comercial român de la 1887¹, alături de Codul civil român de la 1864, și până la intrarea în vigoare a actualului Cod civil român, respectiv până la 1 octombrie 2011.

Pornind de la primele reglementări comerciale cuprinse în Codul Calimach din 1817, și mai ales, în Regulamentul organic al Munteniei (aplicabil și în Moldova) adoptat în anul 1831 și în Condica de Comerț din 1840, aceasta din urmă reprezentând traducerea Codului comercial francez, putem concluziona că reglementările speciale comerciale au o istorie de aproape 200 de ani.

Fără îndoială, dreptul comercial are o existență autonomă istorică nu numai în țara noastră, dar și în majoritatea sistemelor de drept.

După aproximativ 200 de ani procesul codificării dreptului românesc a condus la adoptarea formală a sistemului unității dreptului privat, fără eliminarea completă a dihotomiei drept civil și drept comercial, chiar dacă aceasta se realizează dintr-o altă perspectivă.

Codul civil din 2009, adoptat prin Legea nr. 287/2009 privind Codul civil² și pus în aplicare prin Legea nr. 71/2011³, are ca obiectiv unificarea dreptului privat român, fără a reuși în realizarea acestui obiectiv exorbitant și nerealist.

¹ Codul comercial român a fost promulgat la 10 mai 1887, a intrat în vigoare la 1 septembrie 1887, publicat în M. Of. din 10 mai 1887.

² Legea nr. 287/2009 privind Codul civil a fost publicată în M. Of. nr. 511 din 24 iulie 2009, a fost modificată și rectificată prin Legea nr. 71/2011, și a fost republicată în M. Of. nr. 505 din 15 iulie 2011, cu modificările și completările ulterioare. Codul civil român a intrat în vigoare la 1 octombrie 2011, în temeiul Legii nr. 71/2011.

³ Legea nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil, publicat la data de: 10 iunie 2011 în M. Of. nr. 409 din 10 iunie 2011.

Astfel, prin art. 2 C. civ. se stabilește că dispozițiile Codului civil reglementează raporturile patrimoniale și nepatrimoniale dintre persoane, ca subiecte de drept civil, și, mai ales, Codul civil constituie dreptul comun pentru toate domeniile la care se referă litera sau spiritul dispozițiilor sale.

Suplimentar, prin art. 3 alin. (1) C. civ. se precizează că dispozițiile Codului civil se aplică și raporturilor dintre profesioniști, precum și raporturilor dintre aceștia și orice alte subiecte de drept civil.

În viziunea Codului civil, sunt profesioniști toți cei care exploatează o întreprindere, iar, potrivit art. 8 alin. (1) din Legea nr. 71/2011, în sfera de cuprindere a noțiunii de „profesionist” vom include: comercianții, întreprinzătorii, operatorii economici, precum și alte persoane autorizate să desfășoare activități economice și profesionale.

Aceste texte ale Codului civil constituie „cheia de boltă” a unității dreptului privat român.

Credem că unitatea dreptului privat nu trebuie înțeleasă în sensul reunirii într-un singur corp de norme juridice, cum este Codul civil, a tuturor regulilor juridice aplicabile raporturilor juridice de drept privat și subiectelor de drept privat, pentru că o astfel de concepție este neștiințifică și imposibil de realizat în practică.

Unitatea dreptului privat în epoca post-modernă reprezintă și implică existența unui corp de reguli esențiale, generale, aplicabile raporturilor juridice de drept privat și subiectelor de drept privat, și în acest sens trebuie să înțelegem concepția actualului Cod civil.

În viziunea Codului civil, ***dreptul privat este dreptul civil, ca drept general, comun pentru toate celelalte diviziuni sau ramuri ale dreptului privat.***

Această ultimă semnificație a unității dreptului privat și a viziunii Codului civil nu exclude, ci ***implică existența reglementărilor juridice speciale sau complementare în domeniile nereglementate de dreptul privat general, respectiv de Codul civil.***

De asemenea, ***unitatea dreptului privat nu exclude, ci implică existența diferitelor ramuri ale dreptului privat***, precum: *dreptul internațional privat, dreptul comercial, dreptul muncii, dreptul proprietății intelectuale, dreptul comerțului internațional, și chiar dreptul familiei.*

Controversele privind denumirea ramurilor dreptului privat, asimilat dreptului civil, sunt nesemnificative și, de cele mai multe ori, ele vor fi tranșate de specialiștii fiecărui domeniu prin utilizarea unor criterii realiste, funcționale și adecvate cerințelor științei Dreptului în oricare din formele sale concrete de manifestare: cercetare, predare și aplicare practică.

Cu toate acestea, întrucât controversa doctrinară există numai în materia dreptului comercial, apreciem că este mai degrabă o chestiune punctuală decât una reală și științifică.

În concret, ***activitatea comercială este o realitate faptică și economică incontestabilă, iar dreptul nu poate face abstracție de ea, deoarece dreptul reprezintă un ansamblu de norme juridice care reglementează anumite aspecte ale vieții sociale, ale activităților sociale, într-un cuvânt: realitatea.***

În acest sens, reamintim concepția simplă dar plină de substanță revelatoare a prof. Matei Cantacuzino: „Dreptul este o disciplină, adică o autoreglementare a

acțiunilor omenești, întrucât aceste acțiuni privesc în chip direct sau indirect raporturile omului cu alți oameni sau cu grupul social sau mai exact cu diferitele grupuri sociale din care face parte”¹.

Complexitatea activității comerciale, specie a activităților sociale, face imposibilă și inadecvată reglementarea ei exclusiv prin intermediul dispozițiilor Codului civil, și acest aspect se reflectă prin **existența nenumăratelor legi speciale**, prin care se reglementează raporturi juridice speciale născute în desfășurarea activității comerciale, instituții juridice specifice activității comerciale, statutul juridic al participanților la activitatea comercială, obligațiile profesionale ale comercianților etc.

În concret, Codul civil reglementează unitar doar o parte din materia obligațiilor (inclusiv contracte)², dar nu reglementează toate regulile speciale aplicabile obligațiilor izvorâte din contractele comerciale (tranzacții comerciale), multe dintre contractele și garanții comerciale, obligațiile profesionale ale comercianților (publicitatea prin registrul comerțului, registrele comercianților, concurența comercială), comerțul electronic, contractele de consum, regulile privind protecția consumatorilor, regimul juridic al comercianților persoane fizice, regimul juridic al societăților comerciale generale și speciale (instituții de credit, societăți de asigurare, societăți de investiții), regimul juridic al grupurilor (europene) de interes economic, societăți europene, fondurile de investiții, fondul de comerț, transferul de afacere, consorții, joint-venture, uzanțele comerciale, titlurile de valoare: cambia, biletul la ordin și cecul, insolvența etc.

Este motivul pentru care **existența și conținutul Dreptului comercial sunt independente de (ne)codificarea regulilor speciale comerciale**; el este un drept existențialist, cum spunea profesorul Yves Guyon în 1994³, existența sa precedându-i esența, respectiv obiectivarea prin norme de drept pozitiv.

Cu deosebită acuratețe științifică, profesorul Hamangiu arăta că „**Dreptul civil este Dreptul privat general** (...) Legătura dintre Dreptul civil și Dreptul comercial este foarte strânsă, așa încât se poate chiar spune că **Dreptul comercial nu este decât o ramură specială a Dreptului civil**”⁴, iar această concepție este pe deplin aplicabilă în actualul context legislativ.

Ca atare, **dreptul civil reprezintă norma generală, norma de drept comun pentru dreptul comercial, respectiv pentru „materia comercială”**⁵ al cărei conținut foarte amplu îl vom prezenta și analiza în cartea de față.

¹ Matei B. Cantacuzino, *Elementele dreptului civil*, Ed. All, București, 1998, p. 1.

² Gh. Piperea, *Drept Comercial. Întreprinderea în reglementarea NCC*, Ed. C.H. Beck, București, 2012, p. 5; Stanciu D. Cârpenaru, *Tratat de Drept Comercial Român*, ed. a IV-a actualizată, Ed. Universul Juridic, București, 2014, p. 22.

³ Citat de Gh. Piperea, *Drept comercial. Întreprinderea în reglementarea NCC*, Ed. C.H. Beck, București, 2012, p. 8.

⁴ C. Hamangiu, I. Rosetti-Bălănescu, Al. Băicoianu, *Tratat de drept civil român*, vol. 1, Ed. All, București, 1996, p. 9.

⁵ Cesare Vivante, *Principii de drept comercial*, Ed. Cartea Românească, București, 1928, p. 10.

În concluzie, în sistemul unității dreptului privat român, dreptul comercial este o ramură a dreptului privat, și reglementează activitatea comercială/economică, concretizată în activități de producție, comerț sau prestări de servicii cu scop lucrativ în care sunt incluse actele, faptele și operațiunile săvârșite de profesioniștii comercianți, precum și regimul juridic al profesioniștilor comercianți, prin utilizarea dispozițiilor Codului civil și regulilor speciale derogatorii și/sau complementare conținute de legile speciale naționale, europene și internaționale, de uzanțele comerciale, principiile generale ale dreptului comercial și jurisprudența obligatorie.

Dreptul comercial nu poate fi un drept al întreprinderilor comerciale, deși acestea fac obiectul reglementării dreptului comercial, deoarece întreprinderile nu sunt subiecte de drept civil, iar activitatea comercială ce face obiectul dreptului comercial include și alte, multe și complexe, instituții juridice.

Ca atare, menținerea actualei denumiri a dreptului comercial este cea mai adecvată prin sugestivitate și sfera de cuprindere pe care o implică, fiind un drept dedicat întregii activități comerciale, în toate formele sale concrete de manifestare, și prin toate conexiunile pe care le implică cu alte ramuri de drept: drept fiscal, drept administrativ, drept penal etc.

Aceasta este direcția și realitatea dreptului privat în toate sistemele naționale de drept caracterizate prin unitatea dreptului privat care au fost utilizate ca sursă de inspirație pentru autorii Codului civil român.

Orice incursiune în cercetarea și predarea dreptului privat și a disciplinelor componente ale dreptului privat în câteva state ale căror legislații au reprezentat principalele surse de inspirație pentru elaborarea Codului civil român și adoptarea sistemului unității dreptului român, respectiv Italia, Olanda, Elveția, Canada – Provincia Quebec, relevă faptul că, în toate aceste state, în condițiile unității dreptului privat, dreptul comercial s-a menținut ca ramură a dreptului privat și, desigur, ca materie de studiu în învățământul superior juridic și economic, în ambele cicluri ale învățământ, respectiv licență și master.

Mai mult, în toate aceste state cu sistem unitar al dreptului privat, în conținutul dreptului comercial sunt incluse și „contractele comerciale”¹ și „garanțiile comerciale”, fără nicio rezervă în indicarea comercialității operațiunilor juridice astfel calificate.

2. Criterii de determinare a domeniului dreptului comercial. Sistemul Codului comercial român

Determinarea domeniului dreptului comercial s-a realizat în funcție de opțiunea legiuitorului pentru una dintre cele două concepții sau teorii: concepția obiectivă și

¹ E.g.: În Italia sunt denumite contracte comerciale toate contractele de colaborare între întreprinzători (e.g. contractele de joint venture, asocierea în participație, consorțiile etc.), contractele de distribuție, agenție, franciză, consultanță; contractul de leasing și alte contracte bancare, contractele de furnizare și sub-furnizarea etc.

concepția subiectivă, ce conțin criterii diferite de stabilire a comercialității actelor, faptelor și operațiunilor juridice și de calificare a subiecților de drept ca comercianți.

În concepția subiectivă, dreptul comercial este rezervat persoanelor ce au calitatea de comercianți. În temeiul acestei concepții, comercianții sunt definiți prin înregistrarea într-un registru profesional sau comercial, sau prin organizarea întreprinderii lor, iar actele comerciale sunt definite, în mod subsidiar, ca acte pe care le săvârșește o persoană ce are calitatea de comerciant.

În concepția obiectivă, comercialitatea actelor, faptelor și operațiunilor juridice izvorăște din lege, întrucât legea le califică ca fiind comerciale sau/și stabilește criteriile comercialității acestora. În temeiul acestei concepții, calitatea de comerciant nu se dobândește prin înregistrare într-un registru profesional sau comercial, ci prin întreprinderea cu caracter de continuitate și cu titlu profesional, a actelor, faptelor și operațiunilor pe care legea le califică ca fiind comerciale sau fapte de comerț.

Codul comercial român s-a înscris pe linia tradiției franceze, întemeindu-se pe sistemul obiectiv de determinare a sferei sale de cuprindere.

Astfel, Codului comercial român și legile comerciale speciale se aplicau raporturilor juridice născute din săvârșirea actelor, faptelor și operațiunilor calificate de lege ca fiind fapte de comerț, indiferent de calitatea persoanei care săvârșește aceste fapte de comerț.

Pentru determinarea actelor, faptelor și operațiunilor ce aveau caracter comercial se coroborau dispozițiile art. 3, art. 4 și art. 56 din C. com.

În primul rând, prin art. 3 C. com. se preciza, în mod enunțiativ, care sunt actele, faptele și operațiunile pe care legea le considera a fi fapte de comerț obiective, activitate comercială, indiferent de calitatea de comerciant sau necomerciant a persoanei care săvârșea le săvârșea.

Pe de altă parte, conform prevederilor art. 4 C. com. se socoteau, „afară, de acestea, ca fapte de comerț celelalte contracte și obligațiuni ale unui comerciant, dacă nu sunt de natură civilă sau dacă contrariul nu rezultă din însuși actul”(încheiat n.n.).

Prin urmare, prin art. 4 C. com. se institua prezumpția de comercialitate a tuturor contractelor și obligațiunilor unui comerciant, chiar dacă acestea nu erau prevăzute în enumerarea art. 3 C. com.

Prezumpția de comercialitate putea fi răsturnată doar prin dovedirea caracterului esențialmente civil al actului încheiat de un comerciant, e.g.: testament, recunoașterea unui copil, tăgada paternității, sau când caracterul civil al actului rezulta din chiar actul încheiat; e.g.: când comerciantul încheie actul juridic în interesul său personal sau al familiei sale.

Pe de altă parte, pentru a elimina orice problemă în determinarea sferei de cuprindere a activității comerciale, prin art. 5 C. com. erau excluse din reglementarea Codului comercial operațiuni ce aveau ca obiect „cumpărarea de produse sau de mărfuri ce s-ar face pentru uzul sau consumația cumpărătorului, ori a familiei sale, de

asemenea, revânzarea acestor lucruri și nici vânzarea produselor pe care proprietarul sau cultivatorul le are după pământul său, sau cel cultivat de dânsul”.

Și nu în ultimul rând, toate raporturile juridice născute din săvârșirea de fapte de comerț erau guvernate de legile comerciale în temeiul dispozițiilor art. 56 C. com.: „Dacă un act este comercial numai pentru una din părți, toți contractanții sunt supuși încât privește acest act, legii comerciale, afară de dispozițiunile privitoare la persoana chiar a comercianților și de cazurile în care legea ar dispune altfel”.

Prin urmare, din perspectiva Codului comercial, calitatea de comerciant se stabilea prin raportare la tipul de activitate desfășurată, în sensul că desfășurarea unei activități comerciale, săvârșirea de fapte de comerț, în condițiile legii, genera dobândirea calității de comerciant. Astfel, potrivit art. 7 C. com., erau considerați comercianți toate persoanele fizice „care fac fapte de comerț având comerțul ca profesiune obișnuită, și societățile comerciale”.

Secțiunea II

Obiectul, conținutul și definiția dreptului comercial

1. Obiectului dreptului comercial. Dreptul comercial reglementează „materia comercială”, respectiv activitatea comercială sub aspectul conținutului concret al acesteia, precum și regimului juridic al comercianților, profesioniștii-comercianți.

2. Precizări terminologice și conceptuale. Precizările sunt necesare întrucât Codul civil și Legea nr. 71/2011 au „meritul” de a fi generat neclarități și dificultăți în abordarea noțiunilor specifice dreptului comercial și, de ce nu, specifice mediului economic.

Avem în vedere **noțiunea „activitate comercială”** și criteriile de determinare a conținutului general al acesteia, precum și **noțiunile de profesionist-comerciant, agent economic, operator economic, comerciant** prin care sunt desemnați titularii afacerilor, respectiv persoanele fizice și juridice care desfășoară activitate comercială sau economică ca profesioniști.

Legea nr. 71/2011 a înlocuit expresiile: „fapte de comerț” și „acte de comerț” utilizate sub imperiul Codului comercial cu expresia „activități de producție, comerț sau prestări de servicii”.

Utilizarea sintagmei „activități de comerț” într-o enumerare corespondentă faptelor de comerț, alături de activitățile de producție și prestările de servicii, ne indică că legea a avut în vedere semnificația economică a noțiunii de „comerț”, respectiv activitate de (interpunere în) circulație a mărfurilor și a valorilor¹.

Din punct de vedere **juridic, activitățile de producție, de comerț și prestarea de servicii desfășurate în scop lucrativ reprezintă activitate comercială.**

¹ Gh. Piperea, *Drept comercial. Întreprindere în reglementarea NCC, op. cit.*, p. 6.

În legislația specială europeană și națională se utilizează, ca parte a activității comerciale, și noțiunea de „**tranzacții comerciale**” – Directiva 2011/7/UE privind combaterea întârzierii în efectuarea plăților în tranzacțiile comerciale transpusă în plan național prin sintagma: „*contracte încheiate între profesioniști*” (persoane care exploatează o întreprindere cu scop lucrativ)” – Legea nr. 72/2013 ce a transpus în dreptul român Directiva 2011/7/UE.

Corespondentul economic al sintagmei: „activitate comercială” este acela de „activitate economică”, fără a exista o deosebire de substanță între cele două, și vom (putea) utiliza ambele variante pentru a indica același conținut: întreaga sferă de activități din economie.

Prin excepție, în legislația specială, respectiv în O.U.G. nr. 44/2008 privind desfășurarea activităților economice de către persoanele fizice autorizate, întreprinderile individuale și întreprinderi familiale¹, activitatea economică este definită ca reprezentând „*activitatea agricolă, industrială, comercială, desfășurată pentru obținerea unor bunuri sau servicii a căror valoare poate fi exprimată în bani și care sunt destinate vânzării ori schimbului pe piețele organizate sau unor beneficiari determinați ori determinabili, în scopul obținerii unui profit.*” - art. 2 lit. a) din O.U.G. nr. 44/2008.

Prin această reglementare sectorială activitatea comercială este inclusă în activitatea economică, concept de gen care include ca specii activitatea comercială, activitatea agricolă și activitatea industrială.

Pe de altă parte, într-o manieră mult mai simplă și completă, *putem califica ca activitate comercială toate actele, faptele și operațiunile săvârșite de un profesionist comerciant, în exploatarea unei întreprinderi comerciale.*

În concluzie, activitatea comercială cuprinde activitățile de producție, comerț, prestări de servicii și executare de lucrări cu scop lucrativ, precum și toate actele, faptele și operațiunile săvârșite de un profesionist comerciant în exploatarea unei întreprinderi comerciale.

Subiectele de drept care desfășoară activitate comercială cu titlu de profesie sunt persoanele care au obligație de înmatriculare în registrul comerțului.

Codul civil a consacrat un concept unitar: „**profesionistul**”, general valabil pentru ambele tipuri de activități „civile” și „comerciale”, prin raportare la noțiunea de întreprindere, iar prin art. 8 alin. (1) din Legea nr. 71/2011 se precizează că noțiunea de profesionist utilizată în art. 3 C. civ. include și categoriile de comerciant,

¹ O.U.G. nr. 44/16 aprilie 2008 privind desfășurarea activităților economice de către persoanele fizice autorizate întreprinderile individuale și întreprinderi familiale, publicată în M. Of. nr. 328 din 25 aprilie 2008.

întreprinzător, operator economic, agent economic, precum și orice alte persoane autorizate care desfășoară activității economice ca profesioniști.

Pentru dreptul comercial prezintă interes și obiect de reglementare și regimul juridic al „profesionistului comerciant”, profesionistul care exploatează o întreprindere comercială, adică, în esență, persoana care își asumă riscurile unei afacerii.

Prin urmare, ***profesionistul-comerciant, comerciantul, întreprinzătorul comercial, operatorul economic, agentul economic sunt termeni sinonimici și reprezintă o specie a conceptului de gen: profesionistul¹.***

În modalitate similară legiuitorului național și european, în întreaga lucrare vom utiliza oricare dintre termenii sinonimici profesionistului comerciant: comerciant, operator economic, agent economic, întreprinzător sau întreprinzător comercial.

Și nu în ultimul rând, ***întreprinderea comercială, ca modalitate de bază de desfășurare a activității comerciale, entitate economică organizată și autonomă care desfășoară activitatea comercială (economică) în mod sistematic, organizat, pe riscul unui întreprinzător.***

Întreprinderea comercială nu este un subiect de drept, ci întreprinzătorul, profesionistul comerciant, persoană fizică sau persoană juridică care o exploatează și are titularitatea întreprinderii comerciale.

Fără îndoială, dreptul comercial se definește într-o modalitate subiectivă, „prin raportare la calitatea de profesionist comerciant a cel puțin uneia dintre părțile raportului juridic analizat”².

Apreciem că, în actualul context legislativ, ***dreptul comercial este un ansamblu de norme juridice de drept privat ce reglementează activitatea comercială, respectiv activitățile de producție, comerț, prestări de servicii și executare de lucrări cu scop lucrativ, în care sunt incluse actele, faptele și operațiunile săvârșite de profesioniștii comercianți și regimul juridic al profesioniștilor comercianți.***

Într-o formă mai concisă, Profesorul Cărpenaru definește dreptul comercial ca „un ansamblu de norme juridice de drept privat care sunt aplicabile raporturilor juridice la care participă comercianții, în calitatea lor de profesioniști ai activității comerciale”³.

Plecând de la aceste fundamente ale dreptului comercial în sistemul unitar al dreptului privat, am conceput această carte dedicată Dreptului comercial în două părți.

¹ În același sens: Gh. Piperea, *Drept Comercial. Întreprinderea în reglementarea NCC, op. cit.*, p. 5.

² Gh. Piperea, *Drept Comercial. Întreprinderea în reglementarea NCC, op. cit.*, p. 14-15.

³ St. D. Cărpenaru, *Tratat de drept comercial român, op. cit.*, p. 13.

Partea I este consacrată întreprinderilor comerciale și va prezenta și analiza conceptele fundamentale ale dreptului comercial, entitățile prin intermediul cărora se desfășoară activitatea comercială: *întreprinderile comerciale, statutul juridic al titularilor întreprinderilor comerciale, respectiv al profesioniștilor comercianți persoane fizice și persoane juridice, obligațiile profesionale ale profesioniștilor comercianți privind publicitatea prin registrul comerțului, ținerea evidenței contabile a activității comerciale și concurența comercială, societățile comerciale și fondurile de investiții.*

Partea a II-a este consacrată activității comerciale și va prezenta și analiza: *reguli speciale privind formarea și executarea contractelor comerciale, probele în materie comercială, comerțul electronic, protecția consumatorilor, acordurile de asociere, garanțiile comerciale, fondul de comerț, patrimoniile (de afectațiune) comerciale, transferul de afacere, fiducia, contractele comerciale speciale, titlurile de valoare și insolvența.*

CAPITOLUL II

IZVOARELE DREPTULUI COMERCIAL

1. Precizări prealabile. Noțiuni. Izvoarele dreptului sunt sursele normelor juridice¹, formele concrete de exprimare a normelor juridice, „moduri de stabilire a regulilor juridice”².

Primii mari doctrinari ai dreptului românesc, indicau ca izvoare principale ale dreptului: obiceiul și legea, izvoare ce puteau fi numite și creatoare datorită aptitudinii lor de a genera reguli juridice noi și obligatorii, și doctrina și jurisprudența, al căror rol creator este mai redus, motiv pentru care, acestea din urmă sunt izvoare interpretative ale dreptului³.

În prezent, în dreptul privat român, sunt izvoare principale, normative, ale dreptului civil și, implicit ale dreptului comercial *legea, uzanțele și principiile generale ale dreptului* [art. 1 alin. (1) C. civ.].

În acest fel, Codul civil consacră, pentru prima dată în dreptul român, uzanțele și principiile generale ale dreptului ca izvoare normative ale dreptului.

Alături de izvoarele normative ale dreptului comercial, doctrina și jurisprudența reprezintă izvoare interpretative ale dreptului comercial.

Și nu în ultimul rând, evoluția dreptului (comercial) național și european a impus *o nouă categorie de izvoare ale dreptului, cu caracteristici proprii: izvoarele de drept sui generis ale dreptului comercial, jurisprudența obligatorie reprezentând un astfel de izvor de drept.*

Secțiunea I

Izvoarele normative ale dreptului comercial

Subsecțiunea 1

Legea

1. Legea. Înțelegem prin lege, ca izvor al dreptului comercial, atât legile naționale: Constituția României, Codul civil și legile adoptate de Parlament, cât și ordonanțele și hotărârile guvernului, regulamentele, ordinele, normele adoptate de organismele competente, potrivit legii, precum și întreaga reglementare europeană, indiferent de forma concretă de manifestare.

¹ St.D, Cărpenaru, *Tratat de drept comercial român, op. cit.*, p. 24.

² C. Hamangiu, I. Rosetti-Bălănescu, Al. Băicoianu, *Tratat de drept civil român*, vol. 1, Ed. All, 1996, p. 10; C. Hamangiu et al, vol. 1, *op. cit.*, p. 10.

³ *Ibidem*, p. 10.